

ARTIKEL PUBLICERAD I SKMF:S TIDSKRIFT SINUS NR 3 2022, SID 10–12

Tre länder möttes vid Treriksröset för att uppmärksamma restaureringen

Den 18 augusti 2022 möttes Sveriges, Norges och Finlands riksgränskommissioner vid Treriksröset för att uppmärksamma restaureringen av röset och arbetet med de gemensamma riksgrensarna. ”Det är en starkt symbolisk gest av vänskap mellan våra tre länder då vi möts idag för att åter bekräfta den gemensamma gränsen. Entydiga gränser är viktiga i dagens Europa.” säger Susanne Ås Sivborg, generaldirektör på Lantmäteriet och tillika svensk gränsöverkommissarie.

Treriksröset är nu i toppskick

Vid Treriksröset möts Sveriges, Norges och Finlands riksgränser, vilka vilar på historiska grunder (Gustafsson, 1995 och Norin, 2020). För närvarande pågår det översyner av riksgränsen mellan Sverige och Norge (Norin, 2021) och mellan Norge och Finland. I samband med dessa översyner restaureras även Treriksröset.

Restaureringen av Treriksröset påbörjades redan under 2018 då Norge genomförde underhåll på den övre delen av röset. I somras åtgärdade den svenska gränskommissionen vid Lantmäteriet de skador som kvarstod på den nedre delen av röset, vilken är påverkad av att röset står i en sjö, se Figur 1.

Figur 1: I och med att Treriksröset är beläget i en sjö, så har ganska stora skador genom åren uppkommit på rösets nedre del. Bild: Malcolm Skalin.

Den svenska fältbesättning bestående av Malcolm Skalin, Mathias Erkkilä, Fredrik Stedt och Simon Hållberg genomförde under två långa dagar 3–4 augusti 2022 den slutliga reparationen av Tretriksörset, se Figur 2.

Figur 2: Två arbetslag från Lantmäteriet mötte 3 augusti 2022 upp vid Tretriksörset, som är beläget vid sjön Golddajávri. Det ena arbetslaget för att röja upp den fem meter breda gränsgatan de första fyra kilometrarna längs riksgårnsen mellan Sverige och Norge söderut, det andra för att renovera örset och omkringliggande gränsmärken. Bild: Malcolm Skalin.

Restaureringen av örset inleddes med att hamra bort befintlig betong som var dålig. Den nya betongen fick sedan lov att appliceras i flera steg, se Figur 3.

Figur 3: För att få bra hållbarhet vid restaureringen av Tretriksörset användes olika typer av murbruk som applicerades i flera lager. Totalt användes 260 kilo murbruk och 5 liter gul färg för renoveringen. Bild: Fredrik Stedt.

– Vi använde oss av flera olika typer av murbruk i flera lager för att få bra hållbarhet. Sen har vi putsat och målat ytorna. Vi har även fixat smärre skador på den övre delen av örset. Slutligen målade vi om hela örset, berättar Malcolm Skalin, fältarbetsledare för insatsen vid Tretriksörset.

– Den norska gränskommissionen utförde även underhåll på de tre hjärtstenarna på rösets topp som symboliserar länderna. Så nu är hela röset i gott skick och står stadigt i många år framöver, berättar Martin Lidberg, svensk gränskommissarie.

Gränskommissionernas representanter inspekterade Treriksröset

Under besöket vid Treriksröset 18 augusti genomfördes en inspektion av restaureringen av själva röset. Gränskommissionerna ansåg att de utförda arbetena var ändamålsenliga och att riksröset har satts i gott skick, se Figur 4 och 5.

Figur 4: Riksgränskommissionerna från Sverige, Norge och Finland samlades 18 augusti 2022 vid Treriksröset. Från vänster Johnny Welle, Anne Guro Nøkleby, Anita Horvei, Susanne Ås Sivborg och Matti Sarasmaa. Bild: Dan Norin.

– Allt ser bra ut! Väl underhållna och entydiga riksrösen samt en uppräjd gränsgata tydliggör gränsens läge och är till nytta för allmänhet, besöksnäring och myndigheter. De bidrar också på sikt till att det vänskapliga förhållandet mellan länderna bibehålls, säger Dan Norin, geodetisk expert i den svenska gränskommissionen.

Översyner av våra riksgränser sker med ungefär 25 års mellanrum. Vid översynerna har det historiskt ingått ett besök vid Treriksröset. Årets inspektion avslutades med att alla representanter skrev under ett protokoll som bekräftar restaureringen.

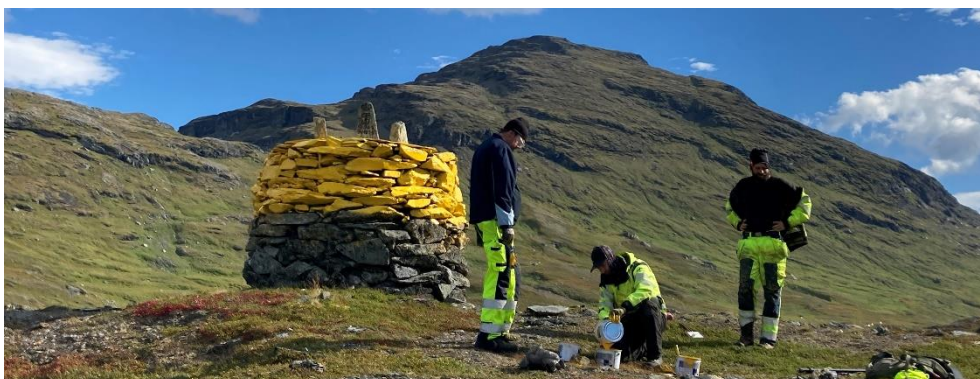
– Det är viktigt att vi har en god relation med våra angränsade länder där vi är överens om var våra landsgränser går. De gemensamma gränsinspektionerna och kommissionsmötena är ett tecken på god vänskap och gott samarbete mellan Norge, Finland och Sverige, avslutar Susanne Ås Sivborg.

Figur 5: Riksgränsen mellan Sverige och Finland följer huvudsakligen djupfårorna i Könkämäälven, Muonioälven och Torneälven. Längs bäcken Rajajoki vid Treriksrösets omedelbara närhet inleder dock gränsen med att gå via tre riksrösen som också snyggades till i augusti 2022. Bild: Dan Norin.

Översynen av riksgränsen mellan Sverige och Norge fortsätter

Den svenska gränskommissionen vid Lantmäteriet har de senaste två fältsäsongerna jobbat intensivt med att se över gränsmärkena och gränsgatan längs riksgränsen mot Norge. Totalt finns det 642 riksrösen längs riksgränsen mellan Sverige och Norge och dessa utgörs huvudsakligen av ca 1,5 meter höga stenrösen. Nästan hälften av riksrösen uppfördes redan under 1700-talet. Hittills har Norge restaurerat och mätt in nästan alla riksrösen på den södra delen av gränsen och Sverige är klara med ungefär 90 % av dem på den norra delen som är den del Sverige ansvarar för, se Figur 6 och 7.

Figur 6: Under den pågående översynen av riksgränsen mellan Sverige och Norge har den svenska gränskommissionen vid Lantmäteriet hittills restaurerat ca 90 procent av riksrösen på den norra delen som Sverige ansvarar för. Bild: Dan Norin.

Figur 7: Den högsta punkten på riksgränsen mellan Sverige och Norge (1752 m.ö.h.) besöktes under hösten 2022 på berget Nuortta Sávllo. Riksroset på berget (Rr 236Aa) var dock svårfunnet då det numera är beläget under en glaciär. Bild: Dan Norin.

Mer att läsa om riksgränsernas definition och återkommande översyner finns att läsa på www.lantmateriet.se/riksgransen.

Om gränskommissionerna

En riksgränskommission är en grupp personer som företräder sitt land och har i uppdrag att tillsammans med ett annat lands gränskommission utstaka, beskriva och kartlägga gränsen mellan länderna. Gränskommissionen utses av landets regering.

Den svenska gränskommissionen vid Lantmäteriet för översynen mellan Sverige och Norge 2020–2024 består av:

- Susanne Ås Sivborg (generaldirektör, gränsöverkommissarie)

- Martin Lidberg (enhetschef, gränskommissarie)
- Dan Norin (geodet, geodetisk expert och sekreterare)
- Per Sörbom (strategichef, fastighetsinformationsexpert).

De norska gränskommissionerna vid Kartverket leds av:

- Anita Horvei (verksamhetsstyrningsdirektör, gränsöverkommissarie) för översynen mellan Norge och Sverige 2020–2024 samt Johnny Welle (kartverkschef, gränsöverkommissarie) för översynen mellan Norge och Finland 2022–2025.

Den finska gränskommissionen vid Lantmäteriverket och Gränsbevakningen leds av:

- Arvo Kokkonen (generaldirektör, ordförande) och Matti Sarasmaa (brigadgeneral, vice ordförande).

Fakta om Treriksroset

- Fram till freden i Fredrikshamn 1809 var platsen ingen gränspunkt eftersom Finland till dess var en del av Sverige.
- Först 1897 uppfördes ett röse av ryssar och norrmän för att markera de tre rikenas gräns – Norge, Sverige och Ryssland (storfurstendömet Finland).
- 1901 godkändes gränsmarkeringen för första gången av alla tre länder.
- Vid en inspektion 1925 konstaterades att röset var nedrasat och inte av tillräckligt bra kvalitet.
- Den nuvarande betongformationen uppfördes 1926 och då som ett svenskt-norskt-finskt gränsmärke.
- Treriksroset är den nordligaste trelandspunkten i världen.
- 2006 restaurerades Treriksroset senast.
- 260 kilo murbruk och fem liter gul färg gick åt vid restaureringen 2022.

Referenser

Gustafsson Å (1995): Riksgränshistoria & gränsöversyner – från Svinesund till Haparanda. Lantmäteriet, Gävle.

Norin D (2020): Sveriges riksgränser. SKMF, Sinus, 3 2020, sid 16–19.

Norin D (2021). Riksgränsöversyn med varierande fältarbete. SKMF, Sinus, 4 2021, sid 20–22.